

LÄRARHANDLEDNING

RAN

ESTRID KLINT

BOOKMARK

INTRODUKTION

OM BOKEN

Efter decennier av krig, svält och miljöförstöring står världen på gränsen till kollaps. Endast Svealand blomstrar – ett land där människor lever i harmoni med naturen efter att ha stängt gränserna och lämnat demokratin bakom sig. Svealands befolkning rangordnas numera i vit-, gul-, orange- och rödringade, och för att klättra i rang måste man samla poäng genom att vara en föredömlig medborgare.

Ran är arton år och bor i Stockholm. Hennes familj har nyligen degraderats till rödringad och nu måste hon snabbt samla poäng för att få sitt gamla liv tillbaka. Men när Rans bror Loge plötsligt kidnappas, raseras hela hennes liv.

Motvilligt inser hon att hennes värld är uppbyggd på lögner och att hon är den enda som kan avslöja dem. Ensam och förföljd ger sig Ran ut på en omöjlig jakt genom Svealand för att rädda sin bror och sitt lands frihet – innan tiden rinner ut.

RAN är den första delen i Estrid Klints trilogi om en framtid som inte känns alltför avlägsen. I ett dystopiskt Sverige där förtrycket härskar börjar en ung kvinna ifrågasätta makten och kämpa för frihet, samtidigt som känslor hon inte räknat med vänder kampen till något mycket mer personligt.

OM FÖRFATTAREN

Estrid Klint är en pseudonym och bakom namnet döljer sig en författare som givit ut över 20 titlar under tre decennier. Idén till Ran-trilogin föddes hos författaren för över tio år sedan, och arbetet med världsbygget har sedan dess inspirerats av vår alltmer uppskruvade samtid.

LÄROPLAN

Punkter ur läroplanen som knyter an till läsningen av *Ran* och lärarhandledningen:

- Att väcka och stärka elevernas intresse för att läsa och skriva.
- Att ge eleverna möjlighet att formulera egna tankar och åsikter i olika typer av texter och medier.
- Att låta eleverna läsa och analysera många sorters texter, både skönlitteratur och facktexter – till exempel ungdomsböcker, klassiker och texter med varierande stil och uttryck.
- Att arbeta med språkbruk i Sverige – hur svenskan har förändrats, hur dialekter och sociolekter fungerar, och hur svenska skiljer sig från andra nordiska språk.
- Att utveckla elevernas förmåga att skriva olika typer av texter med anpassning till syfte, mottagare och situation.
- Att träna eleverna i muntlig framställning och interaktion – att tala tydligt, sammanhängande och anpassat till syfte och situation i samtal, diskussioner och presentationer.

Att stärka elevernas förmåga att förstå, tolka och analysera texter och innehåll i olika medier, samt att kritiskt granska och reflektera över det de läser.

MÅL

Eleverna ska utveckla förmågan att:

- analysera skönlitteratur utifrån form, tema och motiv.
- reflektera kring samhällsfrågor och demokratiska värden.
- uttrycka personliga och kritiska tolkningar i tal och skrift.

FÖRBEREDELSE

FÖRE LÄSNING:

Låt eleverna diskutera bokens omslag, titel och form i par. Lyft sedan parens tankar i helklass.

- **Omslag:** Låt eleverna titta på boken och dess omslag. Vilka associationer gör eleverna till omslaget? Vilken känsla förmedlar omslaget?
- **Titel:** Vad betyder titeln? Är det en bra eller dålig titel? Vad utgör egentligen en bra boktitel?
- **Form:** Finns det andra detaljer på omslaget eller i inlagen som väcker tankar? Vilka olika format kan böcker ha? Vad kan de olika bokformaten signalera till läsaren?

UNDER LÄSNING:

Låt eleverna fylla i en text/tanke-logg likt nedan. Eleverna väljer ut ett textstycke eller citat från boken, skriver ner det i den vänstra kolumnen och fyller sedan i sin tanke eller känsla kring stycket i den högra kolumnen.

TEXT	TANKE

EFTER LÄSNING:

DISKUSSIONSUPPGIFTER

När boken är utläst kan det vara intressant att lyfta vissa aspekter för att diskutera vidare. Här nedan finns några förslag på diskussionsfrågor. Frågorna kan också användas till kortare eller längre skrivuppgifter under eller efter läsningen av boken.

1. RINGARNA

I Svealand har alla invånare delats in i fyra kategorier med hjälp av de fyra ringarna. Hur tror ni att detta påverkar livet i Svealand?

- Hur formas människovärde i Svealand och vad säger boken om hur ett samhälle kan rangordna människor?
- Hur används ringar som ett sätt att kontrollera människor?
- Vilka symboler använder dagens samhällen för att visa tillhörighet och status?
- Vem tjänar på Svealands system – och vem förlorar?
- Varför tror du människor i boken ändå accepterar systemet?

2. FRIHET

I vilken utsträckning är Ran och de andra karaktärerna fria? Ran går från att vara rödringad och övervakad till att bli ringlös och jagad. Brage får på grund av sin gula ring röra sig fritt i samhället, medan Atle är en ringlös fånge.

- Är Ran en fri handlande person, eller är hon formad av sin position som rödringad?
- När visar hon motstånd och vad får henne att ta risker?
- Vilken eller vilka karaktärer i Svealand är mest fria?
- Vad betyder individens frihet i samhället? Hur viktig är den egentligen?

3. SVEALAND

Svealand är en dystopi, det innebär att skildringen av samhället är negativ.

- I Svealand är samhället uppbyggt på övervakning, social kontroll, propaganda och politisk rädsla. Är det något du känner igen från andra samhällen? På vilket sätt?

- Är dystopin en varning – och i så fall för vad?
- Vilket år verkar det som att *Ran* utspelar sig?
- Vad är motsatsen till en dystopi?

4. KOLLEKTIVET

Vilken roll spelar kollektivet – familjen, samhället, gängen – i att forma Rans identitet?

- Hur påverkar relationerna till familjen och grupperna Rans beslut i boken?
- Framställer boken kollektivet som en trygghet, en boja eller båda?
- Hur skildras solidaritet och lojalitet i Svealand där hierarkier styr?

5. SAMHÄLLSFÖRÄNDRING

Vad säger boken om hopp och förändring?

- Vilken syn ger boken på motstånd och möjligheten att förändra ett system?
- Vad är det starkaste drivmedlet – hopp eller hat?
- Vad säger boken om individens möjlighet att agera i ett förtryckande system?

6. KARAKTÄRERNA

Rans liv färgas av personerna runt henne.

- Beskriv Ran: vilka egenskaper har hon? Hur förändras hon?
- Loge: vilken roll spelar han för berättelsens känslomässiga drivkraft?
- Brage: hur speglar han konflikten mellan lojalitet och samvete?
- Atle och Daga – välj en av dem och analysera hur personen påverkar Ran.
- Vilken karaktär förstår du mest – och minst? Varför?

7. FÖRFATTAREN

Författarens namn, Estrid Klint, är en pseudonym.

- Vad betyder ordet pseudonym?
- Vilka andra kända pseudonymer finns det i litteraturhistorien?
- Varför tror ni att författaren till *Ran* har valt att hålla sin identitet hemlig?
- Vad gör det med en berättelse att känna till vem författaren är? Påverkar det berättelsen över huvud taget?

EFTER LÄSNING:

KREATIVA UPPGIFTER

1. SKRIV OM EN SCEN TILL EN DIKT

Låt eleverna inspireras av ett kapitel, avsnitt eller scen i boken och skriva om det med sitt eget poetiska språk. På vilka sätt kan man förmedla karaktärernas känslor, tankar och handlingar? Låt eleverna arbeta medvetet med textens bildspråk och använda sig av kontraster, liknelser och metaforer.

2. SKRIV EN BORTKLIPPT SCEN

Eleverna ska skriva en scen som skulle kunna ha funnits i boken men inte gör det. Exempel:

- *Ran och hennes bror en dag innan allt rasar*
- *En hemlig konversation mellan makthavare*
- *En scen där en rödringad gör motstånd i vardagen*

Detta är bra för förståelse av berättarstil, karaktärer och bokvärldens regler.

3. SKAPA EN SOUNDTRACKLISTA FÖR BOKEN

Eleverna väljer 5–10 låtar som passar bokens teman och stämning. Till varje låt skriver de:

- Vilken scen eller känsla musiken tillhör
- Varför låten passar in
- Hur den uttrycker bokens teman (makt, mod, klass, dystopi)

4. FÖRDJUPNING

Eleverna får välja ett ämne ur listan och skriva en kortare uppsats på temat.

- *När tryggheten blir farlig* – analysera hur *Ran* visar riskerna med ett samhälle som prioriterar ordning över frihet.
- *Maktens ansikte* – jämför någon ledare i *Ran* med en historisk eller samtida makthavare.
- *Från lydnad till frihet* – följ Rans inre resa. Hur blir hon den hon blir?
- *Att se och bli sedd* – diskutera hur övervakning, skuld och moral påverkar människors beteenden i boken och i samhället.